

УДК 37.013

В. В. МАВРІН

аспірант

Класичний приватний університет

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ОСВІТНЬОЇ КОНЦЕПЦІЇ ПЕДАГОГІКИ ЖИТТЄТВОРЧОСТІ ОСОБИСТОСТІ

У статті проаналізовано структуру та зміст освітньої концепції педагогіки життєтворчості особистості. Структуру концепції розкрито на основі запропонованої матричної моделі, в якій векторами-стовпчиками є структурні елементи концепції: провідна проблема, ідеї, поняття, принципи освіти, судження про необхідний зміст, технології, форми та методи навчально-виховної роботи, а векторами-рядками – компоненти освіти: навчання, виховання та розвиток. Зазначено, що матрична структура концепції дає змогу унаочнити передумови виникнення змістових складових педагогіки життєтворчості, які в матриці позначаються пересіченням вертикальних і горизонтальних векторів. Відповідно до моделі охарактеризовано кожен компонент освіти через визначення відповідної проблеми, ідей, ключових понять, змісту, технологій, форм і методів роботи фахівців школи життєтворчості.

Ключові слова: педагогіка життєтворчості особистості, освітня концепція, культура життєтворчості, життєва компетентність, школа життєтворчості.

У сучасному соціокультурному контексті актуалізується проблема зв'язку школи з життям, набуваючи нового виміру, що полягає в підвищенні ефективності роботи навчальних закладів щодо реалізації життєтворчого потенціалу школярів. Досить часто випускники, які за всіма шкільними критеріями є освіченими, відчувають розгубленість при зустрічі з життєвими колізіями й кризами, не можуть конструктивно вирішити проблему самовизначення, пошуку власного смислу та стилю життя. Це означає, що традиційна освітня парадигма не повною мірою враховує реальну динаміку життєздійснення особистості й через це не завжди реалізує можливості підготовки школярів до успішної життєпобудови в усій складності та багатовекторності цього процесу. Не випадково в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року наголошено, що недостатня відповідність освітніх послуг вимогам суспільства та запитам особистості є однією з головних проблем національної системи освіти. Перспективною освітньою концепцією, що дає змогу успішно вирішити ці проблеми, є педагогіка життєтворчості особистості, головною ідеєю якої є становлення учня як суб'єкта свого життя, здатного та готового до його проектування й успішного здійснення.

Спрямування інноваційного потенціалу педагогіки життєтворчості особистості на вдосконалення навчально-виховного процесу в загальноосвітніх закладах передбачає її системне впровадження, яке дає змогу попередити диспропорції в оптимізації ключових аспектів освітньої практики. В. Нечипоренко зазначає, що педагогіка життєтворчості як інновацій-

ний підхід до розбудови дитиноцентричного навчального закладу передбачає глибинне оновлення всіх основних характеристик шкільного життя, цілеспрямоване підвищення його можливостей щодо актуалізації суб'єктного статусу кожної дитини. Локальний підхід, модифікація лише окремих параметрів роботи закладу не принесе запланованих результатів, а скоріше призведе до появи болісних суперечностей в освітньому процесі. Попередити такі колізії можливо за умови системного впровадження ідей педагогіки життєтворчості – через концептуальне переосмислення й поетапну модернізацію всього шкільного устрою [10, с. 307].

Системний підхід до організації навчально-виховного процесу на засадах педагогіки життєтворчості особистості можливий за умови її попереднього теоретичного структурування як освітньої концепції з урахуванням усіх методологічних вимог до цієї форми наукового знання.

Мета статті – проаналізувати структуру та зміст освітньої концепції педагогіки життєтворчості особистості.

Системний аналіз освітньої концепції педагогіки життєтворчості особистості дає можливість представити її структуру у вигляді матричної моделі (табл.), у якій векторами-стовпчиками є структурні елементи концепції: провідна проблема, ідеї, поняття, принципи освіти, судження про необхідний зміст, технології, форми та методи навчально-виховної роботи (за С. Бобришовим [2, с. 350–351]), а векторами-рядками – компоненти освіти: навчання, виховання та розвиток (за О. Новіковим [11, с. 131]). Матрична структура концепції дає змогу унаочнити передумови виникнення змістових складових педагогіки життєтворчості, які в матриці позначаються пересіченням вертикальних і горизонтальних векторів. Згідно з моделлю, кожен компонент освіти – навчання, виховання та розвиток – можна системно охарактеризувати через визначення відповідної проблеми, ідей, ключових понять, змісту, технологій, форм і методів роботи.

З концептуальних позицій педагогіки життєтворчості особистості аналіз першого компонента освіти – навчання – передбачає пошук відповіді на таку проблему: які характеристики навчального процесу сприяють становленню особистості як суб'єкта пізнання, що розглядає успішне навчання як передумову життєтворчості та вміє інтегрувати його цілі й очікувані результати у власний життєвий проект? Таке формулювання проблеми відповідає сучасному розумінню ролі навчання на метарівні – в контексті цілісного процесу проектування та здійснення свого життя.

Інноваційні підходи до вирішення зазначеної проблеми концентруються в основних ідеях навчання – наступному елементі концепції. Враховуючи те, що “основним питанням наукової педагогічної концепції є питання про цілі виховання (навчання) і способи їх досягнення” [2, с. 351], при формулюванні основних ідей концепції педагогіки життєтворчості доцільно виділити передусім ті пріоритети, на які має бути спрямований навчально-виховний процес і його психологічний супровід.

Таблиця

Матрична модель освітньої концепції педагогіки життєтворчості особистості

Структурні елементи освітньої концепції							
	Проблема	Ідеї	Поняття	Принципи	Зміст	Технології, форми, методи	
Компоненти освіти	Навчання	Які характеристики навчального процесу сприяють становленню особистості як суб'єкта пізнання, що розглядає успішне навчання як передумову життєтворчості і вміє інтегрувати його цілі і очікувані результати у власний життєвий проєкт?	Пріоритетами навчального процесу є: - становлення особистості як суб'єкта пізнання та життєтворчості; - компетентнісна спрямованість навчання; - пізнання учнями закономірностей і принципів життя у процесі навчання.	Життєва компетентність, життєва стратегія, життєвий проєкт, культура життєтворчості, суб'єктність.	Принцип зв'язку навчання з життям, принцип свідомості і активності навчання, принцип суб'єктності, принцип діалогічності взаємодії вчителя та учнів.	Зміст навчання має компетентнісну спрямованість, передає набуття учнями ключових предметних і міжпредметних компетентностей і особистісної життєтворчості.	Технологія життєвого проєктування, рефлексивна технологія навчання, проблемного навчання, технологія організації життєпізнавальної діяльності учнів, технологія соціальної практики учнів, тренінгові форми навчання, метод проєктів.
	Виховання	Які характеристики виховного процесу сприяють становленню особистості як суб'єкта колективної життєтворчості?	Пріоритетами виховного процесу є: - акмеологічна спрямованість виховання; - становлення особистості як суб'єкта колективної життєтворчості; - набуття школярами досвіду самовиховання і колективної життєтворчості в умовах учнівського самоврядування.	Колективна життєтворчість, суб'єкт-суб'єктні відносини, акме, самовиховання.	Принцип перспективних ліній, принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії, акмеологічний принцип, принцип життєвої смислотворчої самодіяльності.	Зміст виховання передає засвоєння школярами гуманістичних цінностей, набуття особистісної культури життєвого проєктування, досвіду колективної життєтворчості і самовиховання.	Технологія проєктивного життєздійснення, технологія учнівського самоврядування, технологія соціальної практики учнів, технологія створення ситуації успіху, метод проєктів.
	Розвиток	Які напрями психологічного супроводу навчально-виховного процесу сприяють розвитку в учнів особистісних властивостей, необхідних для успішного проєктування і творчого здійснення власного життя?	Пріоритетами психологічного супроводу виховного процесу є розвиток в учнів здатності до життєвої антиципації, суб'єктних інтернальності, оптимального сприйняття життєвої перспективи, стресостійкості та мотивації досягнення успіху.	Життєва антиципація, суб'єктність, інтернальність, оптимальне сприйняття життєвої перспективи, стресостійкість, мотивація досягнення успіху.	Принцип фасилітації, принцип конгруентності, принцип толерантності, принцип емпатії.	Зміст психологічного супроводу учнів має спрямованість, передає проведення психологічної діагностики, корекційно-розвиткової і прогностично-профілактичної роботи щодо формування особистісних властивостей, важливих для успішної життєтворчості.	Технологія життєвого проєктування, технологія організації життєпізнавальної діяльності учнів, психологічне консультування і фасилітація, тренінгові форми психологічної роботи, тренінги особистісного зростання, самовизначення та побудови життєвої перспективи.

Зокрема, до пріоритетів навчального процесу можна зарахувати:

1. Становлення особистості як суб'єкта пізнання та життєтворчості. Аналізуючи цей пріоритет сучасної освіти, І. Єрмаков із співавторами наголошують, що ідея життєтворчості полягає у становленні людини – не простого носія інформації, а людини-творця, людини з високими духовними цінностями. Квінтесенція педагогіки життєтворчості – від творчої особистості до мистецтва жити [7, с. 18].

2. Компетентнісну спрямованість навчання. У школі життєтворчості навчальний процес має бути вільним від будь-яких рудиментів формалізму та схоластики, повинен забезпечувати розвиток в учнів ключових життєвих компетенцій, здатності та готовності до самореалізації в основних сферах життя: освітній, професійній, сімейно-побутовій, громадянській, культурно-дозвіллевій тощо. Як зазначає І. Ящук, високий рівень життєвої компетентності особистості є необхідною передумовою її успішної життєтворчості [14, с. 9].

3. Пізнання учнями закономірностей та принципів життя в процесі навчання. Цей пріоритет логічно слідує з попереднього, адже досягнення особистістю життєвої компетентності неможливе без розуміння нею основних правил життєпобудови, знання передумов і чинників життєвого успіху й творчої самореалізації. Діалектичний зв'язок життєпізнавальної діяльності та життєтворчого потенціалу аналізує Т. Титаренко: “Наративи життєвого досвіду, інтерпретуючи минуле, осмислюючи теперішнє та передбачаючи майбутнє, моделюють індивідуальний життєвий шлях людини” [13, с. 74].

Наступний елемент концепції – поняття, в яких фіксується нове розуміння навчального процесу в школі життєтворчості. До ключових понять, які використовують для характеристики навчального процесу на засадах педагогіки життєтворчості, можна зарахувати поняття “життєва компетентність”, “життєва стратегія”, “життєвий проект”, “культура життєтворчості”, “суб'єктність”.

Наступний елемент концепції педагогіки життєтворчості особистості – принципи навчання:

- принцип зв'язку навчання з життям, що передбачає використання на уроках життєвого досвіду учнів, набутих знань у практичній діяльності, безпосередню участь школярів у суспільному житті;

- принцип свідомості та активності навчання, що визначає необхідність осмисленого й творчого підходу до опанування знань;

- принцип суб'єктності, згідно з яким нова школа максимально сприяє розвитку здатності дитини зрозуміти своє “Я” у зв'язках з іншими людьми та світом, оцінювати себе як носія життєвого досвіду, відносин;

- принцип діалогічності, інтерсуб'єктивної взаємодії вчителя та учнів у процесі освітньої діяльності.

Відповідно до цільових пріоритетів і принципів навчання в школі життєтворчості, його зміст (наступний елемент концепції) має компетентні-

сну спрямованість, передбачає набуття учнями ключових, предметних і міжпредметних компетентностей, визначених державними стандартами освіти, і культури життєтворчості, яка проявляється передусім у здатності та готовності особистості до розробки й реалізації свого життєвого проекту. Як зазначає Л. Вознюк, зміст знань у традиційній школі характеризується відірваністю від життя, затеоретизованістю, відсутністю зв'язку з практичним життям. У школі життєтворчості знання мають практичне спрямування, відзначаються інтегрованим характером їх змісту. Вони стають сутнісною складовою особистості, визначають її поведінку, розкривають творчий потенціал особистості, формують характер майбутніх дій [5, с. 151].

Модернізація змісту освіти передбачає застосування відповідних технологій, форм і методів навчання, сукупність яких становить наступний структурний елемент концепції педагогіки життєтворчості особистості, зокрема: технології життєвого проектування, проєктивно-рефлексивної технології навчання, технології проблемного навчання, технології організації життєпізнавальної діяльності учнів, технології соціальної практики учнів, тренінгових форм навчання та методу проєктів.

Наступний компонент освіти в змісті матричної моделі концепції педагогіки життєтворчості особистості – виховання. Н. Богданова наголошує, що успіх життєтворчої діяльності особистості залежить як від навчального процесу, протягом якого набувають основні світоглядні знання та навички, так і від позаурочного виховання, спілкування дитини з вихователями й однолітками на теми, важливі для її самооцінки та самореалізації [3, с. 173].

Із позицій педагогіки життєтворчості особистості наукове осмислення ролі виховання концентрується навколо ключової проблеми: які характеристики виховного процесу сприяють становленню особистості як суб'єкта колективної життєтворчості? Основні ідеї виховання на засадах педагогіки життєтворчості особистості репрезентовані в таких пріоритетах виховного процесу:

1. Акмеологічна спрямованість виховання, яка реалізується через створення для кожної дитини ситуацій успіху в різних сферах: навчальній, спортивній, мистецькій, суспільній (через участь у шкільному самоврядуванні та соціальній практиці) тощо. Як зазначає В. Нечипоренко, досягнення школярами успіху в умовах навчального закладу є найбільш надійним фундаментом їх майбутнього успішного життєздійснення. Ця залежність була простежена дослідниками в галузі акмеології, які виділяють своєрідні “мікроакме” на кожному віковому етапі життя людини. Такі “мікроакме” виступають певними сигналами-провісниками виходу на рівень макроакме в зрілий період життя [10, с. 319].

2. Становлення особистості як суб'єкта колективної життєтворчості, здатного до співпраці з оточуючими на засадах суб'єкт-суб'єктних відносин. На думку Л. Вознюк, провідною в педагогіці життєтворчості є ідея про те, що особистість є творцем як власного життя, так і життя суспільства, в якому вона життєдіє [5, с. 149].

3. Набуття школярами досвіду самовиховання й колективної життєтворчості в умовах учнівського самоврядування. Як зазначає Н. Богданова, без самовиховання особистісна життєтворчість є неможливою, а людина залишається лише об'єктом зовнішніх впливів, втрачаючи особистісні можливості самостворення, самореалізації та самоідентифікації [3, с. 155].

До ключових понять, що описують виховний процес у школі життєтворчості, можна зарахувати: колективну життєтворчість, суб'єкт-суб'єктні відносини, акме, самовиховання.

Виховання особистості як суб'єкта життєтворчості передбачає дотримання таких принципів:

- принципу перспективних ліній (за А. Макаренком), згідно з яким виховати людину – означає виховати в неї перспективні шляхи, тобто організувати нові перспективи, використовувати наявні, поступово ставити більш цінні [9, с. 311–312];

- принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії, який, за Національною програмою виховання дітей та учнівської молоді в Україні, передбачає готовність учасників виховного процесу виступати повноправними партнерами в процесі спілкування, узгоджувати свої позиції;

- акмеологічний принцип, згідно з яким вихователь створює умови для досягнення життєвого успіху особистості, розвитку її індивідуальних здібностей;

- принцип життєвої смислотворчої самодіяльності, що передбачає становлення особистості як творця й проектувальника свого життя, який вміє приймати самостійні рішення та нести за них відповідальність.

З позицій педагогіки життєтворчості особистості зміст виховання передбачає засвоєння школярами гуманістичних цінностей, набуття особистісної культури життєвого проектування, досвіду колективної життєтворчості та самовиховання. Аксіологічний потенціал особистості сучасні педагоги розглядають як важливу передумову її успішної життєтворчості. На думку О. Крижановської, життєтворчість виникає при поєднанні ціннісних орієнтацій особистості та актуальної сфери її інтелектуальної й практичної діяльності [8, с. 9]. Тобто аксіологічний зміст виховання може бути реалізований лише за умови організації педагогом активної діяльності дітей, що передбачає використання відповідного технолого-методичного арсеналу, зокрема: технології проєктивного життєздійснення, технології учнівського самоврядування, технології соціальної практики учнів, технології створення ситуації успіху та методу проєктів.

Реалізація третього компонента освіти – розвитку особистості – передбачає функціонування психологічної підсистеми в цілісній освітній системі школи життєтворчості. Вектори проектування та практичного забезпечення цієї підсистеми визначаються ключовою проблемою: які напрями психологічного супроводу навчально-виховного процесу сприяють розвитку в учнів особистісних властивостей, необхідних для успішного проектування й творчого здійснення власного життя?

Цілісне осмислення результатів психолого-педагогічних досліджень особистісних чинників успішного життєздійснення в контексті зазначеної проблеми дає змогу сформулювати ключову ідею: пріоритетами психологічного супроводу навчально-виховного процесу мають бути розвиток в учнів здатності до життєвої антиципації, суб'єктності, інтернальності, оптимістичного сприйняття життєвої перспективи, стресостійкості, мотивації досягнення успіху.

Здатність особистості до життєвої антиципації є психологічним підґрунтям її життєтворчості, оскільки дає можливість підніматися над емпіричною реальністю й проектувати своє майбутнє життя. О. Рихальська визначає життєву антиципацію як різновид антиципації, змістом якого є життєвий шлях особистості, її майбутнє в біографічному масштабі [12, с. 5].

Якщо здатність до життєвої антиципації дає змогу особистості розширити своє сприйняття життя виміром майбутнього та його перспективним баченням, то суб'єктність – наступна особистісна властивість – визначає активне, творче ставлення людини до своєї життєвої перспективи, прагнення не задовольнятися ходом подій, а дієво впливати на нього, готовність сприймати свою екзистенціальну свободу як можливість самовиявлення й життєтворчості. К. Абульханова-Славська вважає, що становлення людини як суб'єкта життя можливе лише на основі розробки та втілення нею життєвої стратегії, яка є запорукою здатності до самостійної побудови свого життя, до принципового, осмисленого її регулювання відповідно до обраного кардинального напрямку [1, с. 128–129].

Оскільки суб'єктність є інтегральною характеристикою особистості, для аналітичного визначення пріоритетів психологічного супроводу навчально-виховного процесу в школі життєтворчості доцільно виділити базову психологічну властивість, яка становить основу суб'єктності людини – інтернальність. На думку О. Джури, ступінь практичної залученості до життєтворчості виражається розвитком суб'єктивного начала в особистості, її інтернальності [6, с. 20].

До пріоритетів психологічної роботи з учнями в умовах школи життєтворчості треба зарахувати й розвиток у них оптимістичного сприйняття життєвої перспективи, необхідного для того, щоб повірити в свою здатність змінювати життя на краще. Дослідження М. Селігмана [16] довели, що оптимісти успішніше, ніж песимісти, переживають життєві кризи, конструктивніше ставляться до невдач (вважають їх тимчасовими, а не фатальними), сприймають проблемні ситуації як випробування, а не удари долі.

Для поступальної траєкторії життєпобудови також виключно важливою є мотивація досягнення успіху. Н. Френкін вказує на те, що людей зі сформованою мотивацією досягнення відрізняє почуття суб'єктності, прагнення до активної дії, постановки й досягнення життєвих цілей [15, с. 442].

Оптимізм і мотивація досягнення успіху є передумовами активної життєтворчої позиції особистості, проте в складних життєвих обставинах їх рівень поступово знижуватиметься, якщо вона не здатна конструктивно

долати неминучі життєві стреси. Тому до пріоритетів психологічного супроводу навчально-виховного процесу в школі життєтворчості варто зарахувати розвиток стресостійкості учнів, опанування ними сучасних психотехнік аналізу стресових ситуацій та відповідної поведінки.

Концепти проаналізованих особистісних властивостей, необхідних для успішного проектування й творчого здійснення власного життя, визначають ключові поняття, що фіксують пріоритети розвитку учнів школи життєтворчості: суб'єктність, інтернальність, життєва антиципація, оптимістичне сприйняття життєвої перспективи, стресостійкість і мотивація досягнення успіху.

Розвиток у школярів зазначених особистісних якостей передбачає дотримання фахівцями основних принципів гуманістичної психології: принципу фасилітації (управління процесом психологічної допомоги, що спрямоване на розвиток суб'єктності та самоорганізації дитини), принципу конгруентності (аутентичності, щирості й відкритості психолога), принципу толерантності (терпимості до іншого, відмінного світогляду, поведінки, життєвої позиції) та принципу емпатії (свідомого співпереживання емоційному стану дитини, що сприяє розумінню її актуальних потреб і життєвих труднощів).

Згідно з концепцією педагогіки життєтворчості особистості, зміст психологічного супроводу учнів має суб'єктну спрямованість, передбачає проведення психологічної діагностики, корекційно-розвиткової та прогностично-профілактичної роботи щодо формування в них особистісних властивостей, важливих для успішної життєтворчості. Для цього фахівці можуть застосовувати такі технології та форми роботи: технологію життєвого проектування, технологію організації життєпізнавальної діяльності учнів, психологічне консультування й фасилітацію, тренінгові форми психологічної роботи, зокрема тренінги особистісного зростання, самовизначення та побудови життєвої перспективи.

Висновки. Системний підхід до організації навчально-виховного процесу на засадах педагогіки життєтворчості особистості вимагає її опису як освітньої концепції з урахуванням усіх методологічних вимог до цієї форми наукового знання. Структуру освітньої концепції педагогіки життєтворчості особистості чітко визначає запропонована матрична модель, у якій векторами-стовпчиками є структурні елементи концепції: провідна проблема, ідеї, поняття, принципи освіти, судження про необхідний зміст, технології, форми та методи навчально-виховної роботи, а векторами-рядками – компоненти освіти: навчання, виховання та розвиток. Матрична структура концепції дає змогу унаочнити передумови виникнення змістових складових педагогіки життєтворчості, які в матриці позначаються пересіченням вертикальних і горизонтальних векторів. Згідно з моделлю, кожен компонент освіти – навчання, виховання та розвиток – можна системно охарактеризувати через визначення відповідної проблеми, ідей, ключових понять, змісту, технологій, форм і методів роботи.

Список використаної літератури

1. Абульханова-Славская К. А. Стратегия жизни / К. А. Абульханова-Славская. – Москва : Мысль, 1991. – 299 с.
2. Бобрышов С. В. Методология историко-педагогического исследования развития педагогического знания : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / С. В. Бобрышов. – Ставрополь, 2006. – 480 с.
3. Богданова Н. Г. Філософсько-світоглядний аналіз культури життєтворчості особистості : дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.03 / Н. Г. Богданова. – Київ, 2013. – 395 с.
4. Висоцька О. Є. Світоглядний та структурний зміст педагогіки життєтворчості / О. Є. Висоцька // Феномен інноваційної школи: життєтворчі пріоритети : практико-орієнтований посібник / [ред. рада: М. І. Романенко (голова), І. Г. Єрмаков (заст. голови), Л. В. Вознюк (загальна та наукова редакція) та ін.]. – Дніпропетровськ : Інновація, 2010. – С. 34–45.
5. Вознюк Л. В. Концептуальні засади шкіл життєтворчості / Л. В. Вознюк // Українська наукова школа психології і педагогіки життєтворчості: досягнення та орієнтири для ХХІ ст. : ювілейний науково-методичний збірник / за ред. Л. В. Сохань та ін. – Запоріжжя : ХННРБЦ ЗОР, 2013. – С. 147–151.
6. Джура О. Д. Становлення життєтворчості особистості в контексті модернізації української освіти : дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.10 / О. Д. Джура. – Київ, 2012. – 389 с.
7. Єрмаков І. Г. Життєтворчі обриси інноваційного поступу освіти / І. Г. Єрмаков, Л. В. Сохань, Г. М. Несен, В. В. Нечипоренко // Українська наукова школа психології і педагогіки життєтворчості: досягнення та орієнтири для ХХІ ст. : ювілейний науково-методичний збірник / за ред. Л. В. Сохань та ін. – Запоріжжя : ХННРБЦ ЗОР, 2013. – С. 16–24.
8. Крыжановская Е. С. Культуросообразная среда обучения студентов педагогического колледжа как фактор жизнестроительства личности : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Е. С. Крыжановская. – Иркутск, 2003. – 178 с.
9. Макаренко А. С. Педагогические сочинения : в 8-ми т. / А. С. Макаренко. – Т. 1 / сост. : Л. Ю. Гордин, А. А. Фролов. – Москва : Педагогика, 1983. – 368 с.
10. Нечипоренко В. В. Модельовання та практичне забезпечення освітньої системи на засадах життєтворчої парадигми / В. В. Нечипоренко // Українська наукова школа психології і педагогіки життєтворчості: досягнення та орієнтири для ХХІ ст. : ювілейний науково-методичний збірник / за ред. Л. В. Сохань та ін. – Запоріжжя : ХННРБЦ ЗОР, 2013. – С. 307–321.
11. Новиков А. М. Педагогика: словарь системы основных понятий / А. М. Новиков. – Москва : ИЭТ, 2013. – 268 с.
12. Рихальська О. Г. Психологічні особливості життєвої антиципації особистості : автореф. дис. ... канд. псих. наук : 19.00.01 / О. Г. Рихальська. – Київ, 2004. – 23 с.
13. Як будувати власне майбутнє: життєві завдання особистості : наук. моногр. / Т. М. Титаренко, О. Г. Злобіна, Л. А. Лепіхова та ін. ; за наук. ред. Т. М. Титаренко; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. – 512 с.
14. Ящук І. П. Формування життєвої компетентності особистості старшокласників загальноосвітніх шкіл України : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.07 / І. П. Ящук. – Київ, 2001. – 18 с.
15. Franken R. E. Human motivation / R. E. Franken. – Salt Lake City : Brooks / Cole Publishing Company, 1994. – 519 p.
16. Seligman M. Learned optimism: how to change your mind and your life / M. Seligman. – London : Vintage Books, 2006. – 319 p.

Стаття надійшла до редакції 08.09.2016.

Маврин В. В. Структура и содержание образовательной концепции педагогики жизнетворчества личности

В статье проанализирована структура и содержание образовательной концепции педагогики жизнетворчества личности. Структура концепции раскрыта на основе предложенной матричной модели, в которой векторами-столбцами являются структурные элементы концепции: ведущая проблема, идеи, понятия, принципы образования, суждения о необходимом, содержание, технологии, формы и методы учебно-воспитательной работы, а векторами-строками – компоненты образования: обучение, воспитание и развитие. Указано, что матричная структура концепции позволяет наглядно показать предпосылки возникновения содержательных составляющих педагогики жизнетворчества, которые в матрице обозначаются пересечением вертикальных и горизонтальных векторов. В соответствии с моделью охарактеризован каждый компонент образования через определение соответствующей проблемы, идей, ключевых понятий, содержания, технологий, форм и методов работы специалистов школы жизнетворчества.

Ключевые слова: педагогика жизнетворчества личности, образовательная концепция, культура жизнетворчества, жизненная компетентность, школа жизнетворчества.

Mavrin V. Structure and Content of the Educational Concept of Life-Creation Pedagogy

The article analyzes the structure and content of the educational concept of life-creation pedagogy. The structure of the concept was revealed on the basis of a proposed matrix model. In this model the column vectors are the structural elements of the concept (the leading problem, ideas, notions, principles of education, judgments about the necessary content, technologies, forms and methods of educational work). The row vectors are education components (training, upbringing and development). The matrix structure of concept allows one to demonstrate the preconditions of emergence of meaningful components of life-creation pedagogy that are denoted in the matrix by intersections of the vertical and horizontal vectors. Each education component is characterized according to the model through the designation of ideas, content, technologies, forms and methods of work, implementation of which will help to solve problems related to training, upbringing and personal development.

In the field of training the key problem for a life-creation school is becoming of a person as a subject of cognition who refers to training as a prerequisite for successful life-creation and is able to integrate its objectives and expected outcomes in his own life project. The main problem of upbringing is becoming of a person as a subject of collective life-creation. The problem of development of students in a life-creation school lies in the development of personal qualities necessary for the successful designing and implementing one's creative life, namely: subjectivity, internality, capacity for life anticipation, optimistic perception of life perspective, stress resistance, motivation to succeed.

Key words: life-creation pedagogy, educational concept, life-creation culture, life competence, life-creation school.